

**УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАД  
ФАКУЛТЕТ БЕЗБЕДНОСТИ**

Број: \_\_\_\_\_

Датум: \_\_\_\_\_

Београд, Господара Вучића бр. 50

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ  
ФАКУЛТЕТА БЕЗБЕДНОСТИ УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ**

Одлуком Наставно-научног већа Факултета безбедности број 539/12 од 29.09.2022. године именована је Комисија за оцену докторске дисертације кандидата Душана Б. Кесића под насловом „Идеациони основи савремене стратешке културе Републике Србије“, у следећем саставу:

1. др Миленко Целетовић, редовни професор, Универзитет у Београду – Факултет безбедности,
2. др Кристина Радојевић, доцент, Универзитет у Београду – Факултет безбедности,
3. др Вељко Благојевић, доцент, Универзитет одбране – Школа националне одбране „Војвода Радомир Путник“.

Комисија је темељно прегледала и проучила наведену докторску дисертацију и на основу изнетог мишљења свих чланова Комисије Наставно-научном већу Факултета безбедности доставља следећи

**РЕФЕРАТ  
О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ**

**1. Основни подаци о кандидату**

Кандидат Душан Б. Кесић рођен је 09. априла 1993. године у Книну (Република Хрватска). Основне академске студије на Факултету безбедности завршио је 2016. године са просечном оценом 9,51. Мастер академске студије завршава на истом факултету 2018. године са просечном оценом 9,86. На Факултету безбедности уписао је докторске академске студије 2018. године.

На Факултету безбедности током мастер и докторских студија кандидат Душан Кесић био је ангажован као студент-демонстратор на Катедри студија менаџмента људских и друштвених ресурса, на наставним предметима Менаџмент људских и друштвених ресурса, Стратешки менаџмент људских и друштвених ресурса и Увод у менаџмент. Од јануара 2021. године запослен је на Факултету безбедности у звању сарадника у настави за ужу научну област студије менаџмента људских и друштвених ресурса за предмет Менаџмент људских и друштвених ресурса.

Душан је 2018. године обавио стручну праксу на Факултету безбедности Московског обласног државног универзитета (*рус. Московский государственный областной университет*). Током 2019. године стажирао је у Институту за међународну политику и привреду.

### ***1.1. Објављени радови кандидата***

Током мастер и докторских, као и ангажмана на Факултету безбедности, кандидат Душан Кесић објавио је радове у важнијим домаћим часописима и зборницима радова међународног и националног значаја. Радови се претежно односе на ужу област тематску област његовог истраживања - концепт стратешке културе, али и сродне теоријске концепте. Кандидат је објавио укупно 11 чланака (један у категорији М23, два у категорији М24, два у категорији М33, један у категорији М51, два у категорији М52, два у категорији М53 и један у категорији М63). Попис библиографских референци налази се у наставку:

#### **[М23] Међународни часопис**

Кесић, Д. Б., Радојевић, К. З. & Целетовић, М. У. (2022). Утицај система националне безбедности на превенцију безбедносних претњи у Републици Србији – ставови средњошколаца, *Социолошки преглед*, 56(1), 354-382.

#### **[М24] Рад у националном часопису међународног значаја**

- a. Бодин, М. М., Радојевић, К. З., & Кесић, Д. Б. (2019). Стање националне безбедносне културе код младих у Републици Србији. *Социолошки преглед*, 53(2), стр. 627-647.

- b. Кесић, Д. Б., Целетовић, М., & Томић, М. (2020). Презентација криминалитета у медијима. *Социолошки преглед*. 54 (4), стр. 1415-1436.

**[M33] Саопштење са међународног скупа штампано у целини**

- a. Кесич, Д. (2019). Дилемма безбедности в одношениях между Россией и США. Москва:Московский государственный областной университет.
- b. Томић, М. & Кесич, Д. (2020). Городская безбедност в условиях экологического кризиса - городская экологическая безбедност. На: НАУКА НА БЛАГО ЧЕЛОВЕЧЕСТВА, Международная научная конференция молодых ученых. Москва: Московский государственный областной университет.

**[M51] Рад у врхунском часопису националног значаја**

Кесић, Д. (2020). Стратешка култура Немачке у постхладноратовском периоду. *Национални интерес*. 39 (3), стр. 187-211.

**[M52] Рад у истакнутом националном часопису**

- a. Кесић, Д. (2019). Концепт стратешке културе у студијама безбедности. *Годишњак Факултета безбедности*, (1), стр. 147-167.
- b. Кесић, Д. (2020). Чиниоци и механизми очувања и афирмације српске стратешке културе. *Војно дело*. 72 (4), стр. 50-67.

**[M53] Рад у националном часопису**

- a. Кесић, Д. (2017). Настанак концепта безбедносне дилеме у реализму као теоријском приступу студија безбедности. *Годишњак Факултета безбедности*, (1), стр. 165-183.
- b. Кесић, Д. (2018). Концептуализација безбедносне дилеме у примени на етничке конфликте у реализму. *Годишњак Факултета безбедности*, (1), стр. 115-135.

**[M63] Саопштење са скупа националног значаја штампано у целини**

Кесић, Душан (2022). „Успон и пад ваздушне моћи“. У: М. Копања и В. Ајзенхамер (урс.) *Геополитички интереси великих сила и стратешка безбедност малих држава* (стр. 10-27). Београд: Факултет безбедности и Институт за међународну политику и привреду.

## 2. Основни подаци о докторској дисертацији

Одлуком Наставно-научног већа Факултета безбедности број 296/9 од 16.06.2021. године именована је Комисија за оцену научне заснованости теме докторске дисертације кандидата Душана Кесића под називом „Идеациони основи савремене стратешке културе Републике Србије“, у следећем саставу: 1. др Миленко Целетовић, ванредни професор, Универзитет у Београду – Факултет безбедности, председник, 2. др Кристина Радојевић, доцент, Универзитет у Београду – Факултет безбедности, члан, 3. др Вељко Благојевић, научни сарадник, Универзитет одбране - Институт за стратегијска истраживања. Комисија је по проучавању и прегледу пријаве кандидата и пројекта докторске дисертације једногласно усвојила извештај о оцени научне заснованости. Комисија је 29. јуна 2021. године предложила Наставно-научном већу Факултета безбедности да прихвати тему и одобри израду докторске тезе кандидату Душану Кесићу под називом „Идеациони основи савремене стратешке културе Републике Србије“. Комисија је предложила проф. др Миленка Бодина као ментора за израду докторске дисертације кандидату Душану Кесићу. На седници Већа научних области правноекономских наука Универзитета у Београду одржаној 03.09.2021 године дата је сагласност на одлуку Наставно-научног већа Факултета безбедности.

Тема докторске дисертације кандидата Душана Кесића припада научној области наука безбедности и ужој научној области студија менаџмента људских и друштвених ресурса. Дисертација је написана на 306 страница, од којих 273 страница основног текста, док остатак чине насловне странице, списак библиографских јединица, додаци, биографија кандидата и потребни обрасци. У погледу форме и садржаја, дисертација је написана и форматирана у складу са стандардима успостављеним Правилником о докторским студијама на Универзитету у Београду, као и Упутством о облику и садржају докторске дисертације која се брани на Универзитету у Београду, усвојеним 2019. Дисертација је писана у А4 формату, са маргинама 20mm, фонтом Times New Roman, у величини 12 типографских тачака са проредом основног текста подешеним на један ред. У дисертацији су садржани сви неопходни елементи према наведеним документима – насловна страна на српском језику, насловна страна на енглеском језику, страница са информацијама о ментору и члановима комисије за одбрану дисертације, странице са подацима о

дисертацији на српском и енглеском језику, садржај, текст дисертације са поглављима, списак литературе, додаци, биографија 5 кандидата, изјава о ауторству, изјава о истоветности штампане и електронске верзије, као и изјава о коришћењу. Дисертација је подељена на осам поглавља: 1. Увод; 2. Теоријско-појмовни оквир; 3. Методологија; 4. Идеациони елементи савремене стратешке културе Србије у садржајима наставног предмета српски језик и књижевност; 5. Идеациони елементи савремене стратешке културе Србије у садржајима наставног предмета историја; 6. Идеациони елементи савремене стратешке културе Србије у садржајима наставног предмета географија; 7. Идеациони елементи савремене стратешке културе Србије: ставови средњошколаца; 8. Дискусија; 9. Закључак. Након текста дисертације по поглављима приложен је списак коришћене литературе који садржи 179 библиографских јединица, као и прилози који се односе на списак анализираних уџбеника и анкетни упитник, односно:

Прилог 1: Списак анализираних уџбеника за наставне предмете српски језик и књижевност, историја и географија;

Прилог 2: Анкетни упитник.

### **3. Предмет и циљ дисертације**

У основи истраживања кандидата Душана Кесића налазе се идеациони основи савремене стратешке културе Републике Србије. Наиме, кандидат истиче да предмет истраживања јесте скуп идеја, веровања, вредности и ставова који обликују националну самоспознају, кључне националне и државне интересе, обрасце понашања, средства и принципе поступања на плану остваривања циљева, као и перцепцију кључних историјских догађаја и личности и других актера међународне политике кроз призму њихових мотива и увреженог погледа на српског чиниоца. Преглед постојећег фонда научног знања о концепту стратешке културе, као и теоријских парадигми унутар којих исти бива употребљаван као аналитички алат, омогућио је кандидату да ситуира своје истраживање унутар теоријске парадигме умереног конструктивизма. Одређење стратешке културе примењено за потребе истраживања савремене стратешке културе Србије апострофира широк спектар идеационих чиниоца, што такође афирмише конструктивистичку парадигму као релеватно теоријско упориште истраживања. Штавише, одређење стратешке културе формулисано за потребе овог истраживања апострофира идеје,

веровања, вредности и ставове који обликују националну самоспознају и национални карактер, кључне националне и државне интересе, обрасце понашања, принципе и средства поступања зарад остваривања циљева и, на крају, перцепцију кључних историјских догађаја и личности, као и других актера међународне политике (нација, савеза, итд.). На основу овог одређења кандидат изводи укупно четири димензије: идентитет, вредности, норме и светнозор. Прва димензија обухвата идентитет, односно националну самоспознају и национални карактер, као и регионалне и глобалне улоге које нација себи приписује. Димензија вредности обухвата кључне националне и државне интересе, који уживају приоритет у погледу нужности њиховог остварења или заштите. Када је реч о димензији норми она се односи на одговарајуће обрасце понашања, принципе и средства поступања у вези са остваривањем постављених циљева националне и државне политике. И на крају, димензија светнозора обухвата перцепцију кључних догађаја и личности из националне историје, као и других актера међународне политике (нација, савеза, итд.) у контексту мотива који руководе њихово делање и њима својствено поимање српског чиниоца. Наведене четири димензије чине аналитички оквир истраживања савремене стратешке културе Србије.

У складу са постављеним предметом истраживања, кандидат наводи да постоје два истраживачка нивоа посредством којих је спроведено конкретно истраживање. Први истраживачки ниво био је усмерен на идентификацију и опис идеационих елемената који фундирају основе димензије савремене стратешке културе Србије. У вези са тим, овај истраживачки ниво подразумевао је примену истраживачке методе квалитативне анализе садржаја у односу садржаје обухваћене уџбеницима наставних предмета српски језик и књижевност, историја и географија како би се идентификовали и описали идеациони елементи који артикулишу савремену стратешку културу Србије. Опредељење за избор истраживачке грађе кандидат заснива на формулисаном одређењу стратешке културе, које подразумева да се национална култура јавља као њена основа. У односу на широк спектар чиниоца националне културе кандидат је одабрао писане садржаје као извор података. Следствено томе, кандидат се определио за проучавање наставних садржаја обухваћених наставним предметима српски језик и књижевност, историја и географија у основним и средњим школама. Полазећи од тога да су квалитативној анализи садржаја подвргнути уџбеници одобрени за употребу у основним и средњим школама од стране Министарства

просвете, науке и технолошког развоја у периоду од 2019. до 2021. године, наведени период узима се као временски оквир првог нивоа анализе.

Комплементарност успостављених истраживачких нивоа огледала се у томе да је други ниво истраживања био утемељен на резултатим првог нивоа истраживања. Наиме, идентификовани и описани скуп идеационих елемената на првом нивоу анализе служио је као основа за израду анкетног упитника који је служио испитивању ставова ученика завршног разреда средњих школа. Анкетни упитник структуриран је према основним димензијама основним димензијама које су руководиле идентификацију и опис идеационих елемената на првом истраживачком нивоу. Други истраживачки ниво имао је за циљ да испита ставове ученика завршне године средњих школа у односу на скуп издвојених идеационих елемената савремене стратешке културе Србије. Анкетирање средњошколаца реализовано је у периоду од марта до априла 2022. године. Свеукупно, узимајући у обзир први и други ниво анализе временски оквир овог истраживања обухвата период од 2019. до 2022. године.

С обзиром на постављене истраживачке нивое кандидат разликује и циљеве истраживања. Према томе, први истраживачки ниво има за циљ научну експлорацију и дескрипцију савремене стратешке културе Србије. Тачније, циљ првог истраживачког нивоа састоји се у идентификацији и опису основних идеја, веровања, вредности које одређују садржај савремене стратешке културе Србије. Идентификовање и описивање идеационих елемената спроведено је у контексту изведених димензија савремене стратешке културе Србије. Остваривање постављених циљева на овом нивоу анализе подразумевало је квалитативну анализу садржаја уџбеника наставних предмета српски језик и књижевност, историја и географија.

Други нивоа анализе имао је за циљ начуну дескрипцију ставова средњошколаца у односу на скуп издвојених идеационих елемената савремене стратешке културе Србије. Другим речима, циљ обухвата описивање ставова средњошколаца у односу на скуп идеја, веровања, вредности стратешке културе Србије, како би се утврдили они идеациони елементи које ученици оцењују и препознају као најрелевантније. Свеукупно, други ниво анализе омогућиће опис ставова ученика завршног разреда средњих школа у односу на идеационе елементе савремене стратешке културе Србије.

#### 4. Истраживачка питања

С обзиром на дефинисани предмет и циљеве истраживања главно истраживачко питање гласи: *Који идеациони елементи одређују садржај савремене стратешке културе Републике Србије?*

Како би се омогућило добијање одговора на постављено истраживачко питање кандидат је формулисао помоћна истраживачка питања, аналитички изведена из главног истраживачког питања са циљем да конкретизују проучавање идеационих елемената савремене стратешке културе у односу на конкретне изворе података, димензије проучавања и успостављене истраживачке нивое. Прва три помоћна истраживачка питања одражавају први ниво анализе у оквиру истраживања, док је последње истраживачког питање усмерено на други ниво анализе.

Првим помоћним истраживачким питањем *Како су основне димензије стратешке културе Републике Србије одређене садржајима наставног предмета српски језик и књижевност?* настоје се идентификовати и описати идеациони елементи савремене стратешке културе Србије у контексту основних димензија анализом садржаја наставног предмета српски језик и књижевност.

Другим помоћним истраживачким питањем *Како су основне димензије стратешке културе Републике Србије одређене садржајима наставног предмета историја?* настоје се идентификовати и описати идеациони елементи савремене стратешке културе Србије у контексту основних димензија анализом садржаја наставног предмета историја.

Трећим помоћним истраживачким питањем *Како су основне димензије стратешке културе Републике Србије одређене садржајима наставног предмета географија?* настоје се идентификовати и описати идеациони елементи савремене стратешке културе Србије у контексту основних димензија у анализом садржаја наставног предмета географија.

Последњим, четвртим помоћним истраживачким питањем *Које идеационе елементе идентификоване у садржајима националних предмета ученици завршног разреда средњих школа вреднују и препознају као најрелевантније?* настоје се утврдити ставови средњошколаца у односу на скуп идентификованих и описаних идеационих елемената савремене стратешке културе Србије.



Налази добијени анализом емпиријске грађе омогућили су давање одговора на постављена истраживачка питања која су, потом, дискутована са постојећим сазнањима поводом истраживачке проблематике.

## 5. Кратак опис садржаја дисертације

Дисертација кандидата Душана Кесића сачињена је од укупно девет кохерентно повезаних поглавља. **Прво поглавље** посвећено је уводним разматрањима која су посвећена осветљавању релевантности истраживачке проблематике. Наиме, у овом поглављу аутор представља еволуцију промишљања о утицај културе на поље стратешког мишљења, сродне концепте и идеје који се сматрају претечом концепта стратешке културе, као и теоријску парадигму која је омогућила ревитализацију студија стратешке културе и унутар које је ситуирано истраживање. Надаље, аутор назначавача разлоге опредељења за одабир проблема истраживања и његову актуелност. **Друго поглавље** је посвећено представљану теоријско-појмовног оквира истраживања. Први део поглавља обухвата приказ досадашње концептуализације стратешке културе кроз призму три генерације аутора које су стасавале од краја 70-их година 20. века. Након тога је приказана досадашња тематизација стратешке културе Србије у домаћој академској литератури, што је омогућило утврђивање постојећег корпуса знања у односу на истраживачку проблематику, као и постојећих празнина, које су послужиле као основ за планирање овог истраживања. Након тога начињен је краћи осврт на савремена промишљања концепта, која су послужила као оквир за формулацију одређења стратешке културе примењеног на ово истраживање. Након тога следи осврт на теоријску парадигму конструктивизма у студијама безбедности. Приказ темељних поставки конструктивизма омогућило је разумевање комплементарности студија стратешке културе са овом теоријском парадигмом. Најзад, претходно наведено представљало је постамент за извођење аргументације за утемељење истраживања стратешке културе кроз призму конструктивистичке парадигме студија безбедности. Последњи део поглавља чини одређење предмета и циљева истраживања, као и истраживачких питања.

**Треће поглавље** обухвата приказ методолошког оквира истраживања, односно конкретног типа истраживања, извора података као и метода и техника употребљених зарад њиховог прикупљања и анализе. Такође, у односу на постављене истраживачке

нивое дефинисани су просторни и временски оквир истраживања, као и конкретне истраживачке методе које се примењују у односу на појединачне нивое. Кандидат је навео да истраживање спроведено у овој дисертацији, премда комбинује методе квалитативне и квантитативне истраживачке традиције, доминатно квалитативног карактера. Наиме, средишњи део рада, односно први истраживачки ниво, обухвата примену квалитативне анализе садржаја што упућује на доминатно квалитативни карактер истраживања. У односу на први ниво анализе кандидат је применио квалитативну анализу садржаја као истраживачку методу. При томе, образложио је предности и могућности примене ове методе у контексту предмета истраживања. У односу на изворе података кандидат је аргументовао одређење за уџбенике наставних предмета српски језик и књижевност, историја и географија. Дакле, истраживачку грађу чинили су уџбеници ових предмета у основним и средњим школама одобрени за употребу у периоду од 2019. до 2021. године. Операционализације концепта стратешке културе омогућила је извођење четири основне димензије стратешке културе Србије које су чиниле аналитички оквир истраживања. Наведене димензије представљале су категорије анализе које су руководиле ишчитавању, разврставању и тумачењу идеационих елемената савремене стратешке културе Србије. Када је реч о јединицама анализе, кандидат је одредио лекцију као основну јединицу анализе. Тачније, лекција као јединица анализе подразумевала је главни текст, текст на маригнама, у боксовима, цитате и табеле. У односу на други ниво истраживања кандидат је образложио примену методе анкетног упитника. У питању је полуструктурисани анкетни упитник, који је садржао питања отвореног и затвореног типа, креиран према основним димензијама савремене стратешке културе Србије. Питања затвореног типа укључивала су употребу Ликертове скале (*Likert scale*), испитаницима је понуђено пет могућих одговора у односу низ тврдњи (1 - нимало; 2- у малој мери; 3 - средње, 4 - у великој мери; 5 - изузетно). Питања отвореног карактера, која су била заступљена за потребе испитивања димензије светоназора, обухватила су понуђене поља на којима су испитаници замољени да искажу своје мишљење у односу на то које државе сматрају највећим пријатељем и непријатељем Србије, као и да наведу најзначајније догађаје и личности у историји Србији.

**Четврто поглавље** означава почетак средишњег дела истраживања спроведеног у овој докторској дисертацији. Наиме, ово поглавље посвећено је квалитативној анализи

садржаја уџбеника за наставни предмет српски језик и књижевност у основним и средњим школама. Квалитативна анализа садржаја уџбеника подразумевала је издвајање, разврставање и анализу идеационих елемената у контексту изведених димензија стратешке културе Србије које су чиниле аналитички оквир проучавања. Следствено томе, кандидат је издвојене идеационе елементе разврстао унутар засебних потпоглавља, која су посвећена операционализованим димензијама стратешке културе Србије. Закључно потпоглавље кандидат је наменио сумирању сумирању идеационих елемената у контексту основних димензија савремене стратешке културе Србије.

**Пето поглавље** представља и најобимније поглавље ове докторске дисертације, посвећено је квалитативној анализи садржаја уџбеника наставног предмета историја у основним и средњим школама. С обзиром на обим јединица анализе наставног предмета историја, издвајање и разврставање идеационих елемената организовано је кроз три посебна потпоглавља. Ова потпоглавља успостављена су према критеријуму карактеристичних историјских епоха кроз које је српски народ прошао током свог постојања. Прво потпоглавље посвећено је периоду од успостављања средњовековне српске државе до Првог српског устанака. Друго потпоглавље обухвата период од Првог српског устанака до стицања независности на Берлинском конгресу 1878. године. И на крају, треће потпоглавље обухвата период од стицања независности 1878. године до савременог доба. Аналогно поглављима посвећеним осталим наставним предметима, издвајање и разврставање идеационих елемената руковођено је изведеним димензијама стратешке културе Србије. На крају сваког потпоглавља кандидат сумира идеационе елементе стратешке културе Србије у посматраним историјским епохама.

**Шесто поглавље** представља и последње поглавље првог ниво анализе ове докторске дисертације. Ово поглавље посвећено је анализи садржаја уџбеника наставног предмета географија. Аналогно четвртом и петом поглављу, и ово поглавље структурирано је следствено изведеним димензијама стратешке културе које су проучаване на случају Србије. Последње потпоглавље сумира издвојене идеационе елементе у садржајима географије у контексту димензија стратешке културе Србије.

**Седмо поглавље** представља други ниво анализе истраживања спроведеног у овој докторској дисертацији. Кандидат изнова наглашава комплементарност успостављених

истраживачких нивоа, која се огледа на плану условљености другог истраживачког нивоа налазима добијеним квалитативном анализом садржаја уџбеника спроведеном на првом истраживачком нивоу. Стога је у овом поглављу приказана аргументација за обликовање идеационих елемената савремене стратешке културе Србије у низ питања која сачињавају анкетни упитник. Најзад, ово поглавље обухвата приказ резултата анкетања средњошколаца, односно описани су њихови ставови у односу на издвојени скуп идеационих елемената савремене стратешке културе Србије.

**Осмо поглавље** обухвата део посвећен дискусији, која је намењена сумирању резултати истраживања у односу на успостављене истраживачке нивое. Прво потпоглавље намењено је сублимирању резултата истраживања у односу на средишњи део ове дисертације. Дакле, ово потпоглавље обједињује идеационе елементе идентификоване и описане квалитативном анализом садржаја уџбеника наставних предмета српски језик и књижевност, историја и географија. Налази овог истраживачког нивоа сублимирани су спрам изведених димензија савремене стратешке културе Србије. Друго потпоглавље намењено је сумирању и укрштању резултата истраживања ставова средњошколаца у односу на идеационе елементе савремене стратешке културе Србије. На крају, последње потпоглавље посвећено је теоријском уопштавању резултата истраживања у контексту студија стратешке културе и конструктивистичке парадигме студија безбедности.

Последње, **девето поглавље** ове докторске дисертације обухвата приказ закључних разматрања, намењених сумирању реализованог истраживања у контексту успостављених истраживачких нивоа. Последњи део овог поглавља посвећен је приказу ограничења спроведеног истраживања, његовог научном и друштвеном значају, као и препорука о могућим даљим правцима истраживања. Након Закључка следи поглавље посвећено литератури, а затим и попис прилога као завршни део дисертације.

## **6. Резултати истраживања и начуни допринос**

У односу на постављене истраживачке нивое могуће је указати на остварене резултате истраживања у овој докторској дисертацији. Први истраживачки ниво обухватио је идентификацију и опис идеационих елемената савремене стратешке културе Србије у контексту четири димензије, које су руководиле процес идентификације и разврставања

наставних садржаја. Применом квалитативне анализе садржаја уџбеника наставних предмета српски језик и књижевност, историја и географија кандидат је остварио постављене истраживачке циљеве на првом нивоу анализе. Наиме, примена ове истраживачке методе омогућила је идентификацију и опис идеационих елемената који фундаирају савремену стратешку културу Србије, односно њене основне димензије. С обзиром да димензије стратешке културе представљају и категорије анализе, издвајање и описивање идеационих елемената савремене стратешке културе остварено је у контексту димензија идентитета, вредности, норми и светоназора. Димензија идентитета стратешке културе Србије захватила је скуп идеационих елемената који артикулишу српски национални идентитет и карактер, као и регионалне и глобалне улоге које српски народ себи приписује. Издвојени и описани идеациони елементи сугеришу да су српски национални идентитет и национални карактер обликовани кроз свеукупно историјско искуство и традицију, народну и уметничку књижевност, као и особености географског положаја унутар којег је српски народ стварао своје државе. Такође, регионалне и глобалне улоге које српски народ себи приписује исход су карактеристичног националног самоодређења изграђеног на основама историјског искуства и географског идентитета. Свеукупно, идентификован је и описан скуп идеја, веровања и вредности који творе српску националну самоспознају и национални карактер, као и глобалне и регионалне улоге које српски народ себи приписује. Надаље, димензија вредности пружила је преглед кључних националних и државних интереса Србије и српског народа кроз историјске епохе до савременог доба. Кандидат наводи да су разнородне историјске околности у којима се српски народ затицао пресудно опредељивале спектар вредности који је сачињавао идеју водиљу српске националне и државне политике. Такође, посебно је истакнуто да перманентна нестабилност простора који је српски народ населио, и унутар којег је утемељио своју државу, умногоме условила доследан скуп националних и државних интереса.

Када је реч о нормативној димензији, за коју кандидат наглашава да одражава изворно поимање стратешке културе, она је омогућила преглед образаца понашања, принципа и средстава који су сматрани легитимним и исправним начином остваривања постављених националних и државних интереса. Последња димензија стратешке културе испитивана на случају Србије јесте светоназор. Ова димензија обухватила је начин перцепције кључних

историјских догађаја и личности, као и поглед на друге државе, мотиве које руководе њихове делање и својствену перцепцију српског чиниоца. Идентификовани и описани идеациони елементи који сачињавају ову димензију омогућили су утврђивање нација које су током историје биле кључни пријатељи и савезници Србије, као и оних нација и савеза који су током историје исказивали отворени антагонизам и нетрпељивост према српском народу и држави. Важан сегмент димензије светоназора обухвата питање перцепције важних догађаја и личности из националне историје, односно истицање свих опречних тумачења с озбиром на њихову улогу и значење за српски народ. Квалитативна анализа садржаја националних предмета омогућила је идентификовање и описивање идеационих елемената који артикулишу савремену стратешку културу Србије. Идеје, веровања и вредности које одређују садржај стратешке културе Србије представљају постамент за обликовање националне безбедносне политике.

Комплементарност успостављених нивоа анализе подразумевала је да се други ниво анализе непосредно заснива на резултатима квалитативне анализе садржаја примењене на првом нивоу анализе. Идентификовани и описани идеациони елементи савремене стратешке културе Србије представљали основу за израду анкетног упитника. Према томе, кандидат је другим нивоом истраживања имао за циљ да испита ставове средњошколаца у односу на претходно издвојени и описани скуп идеационих елемената савремене стратешке културе Србије. За потребе реализације овог нивоа анализе сачињен је полуструктурисани анкетни упитник, који је обухватио кључне идеационе елементе који фондирају основе димензије савремене стратешке културе Србије. Свекупно, други ниво анализе омогућио је утврђивање ставова средњошколаца у односу на издвојене идеационе елементе савремене стратешке културе Србије. Резултати истраживања ставова средњошколаца сугеришу да они претежно високо вреднују идеационе елементе стратешке културе Србије обухваћене упитником. Наиме, средњошколци перципирају Србију као субјект који ужива средњу или веома значајну улогу на Балканском полуострву и европској историји. Такође, слободарски дух и јуначки карактер сматрају се идеационим елементима који у имају велики значај, односно да у великој мери одређују српски национални карактер. Надаље, у просеку средњошколци оцењују да Косово и Метохија представља веома значајан извор државности српског народа, док се Косовски завет сматра као веома значај темељ српског националног идентитета. Такође,

средњошколци перципирају Србију као Пијемонт српског народа. Док се помоћ Србије у остваривању националних права српског народа у региону сматра се веома значајним интересом.

Надаље, положај између Истока и Запада перципира се као веома значајан за историјску улогу Србије у међународним односима, док се православље оцењују као чиниоци који у великој мери опредељује однос других држава према Србији. По питању кључних кључних националних и државних интереса средњошколци сматрају очување Косова и Метохије приоритетним циљем. У погледу идеационих елемената нормативне димензије средњошколци сматрају да би Србија у великој мери требало да ограничи употребу силе на случајеве угрожавања независности и територијалног интегритета, док се у малој мери слажу са напуштањем политике војне неутралности. На крају, ставови средњошколаца показују да се велике силе перципирају као кључни пријатељ (Русија) и непријатељ (САД) Србије. У погледу кључних догађаја националне историје средњошколци као најзначајнији догађај препознају Косовски бој. Након Косовског боја следи период устаничке борбе, као и Први и Други светски рат. Најзад, као најзначајније историјске личности углавном су означени учесници претходно побројаних кључних историјских догађаја, који су својим делима и подвизима допринели остваривању интереса српског народа. У Дискусији кандидат укршта резултате истраживања реализованог на два нивоа анализе, доводећи у везу издвојене идеционе елементе из садржаја националних предмета са ставовима средњошколаца. Последњи део Дискусије посвећен је критичком сагледавању теоријско-појмовног оквира који је чинио основу истраживања.

Истраживање кандидата Душана Кесића представља иновативан истраживачки приступ у проучавању стратешке културе на студији случаја Србије. Иновативност истраживачког приступа огледа се примарно на плану тога што имплементирани теоријско-појмовни оквир надилази бројне мањкавости иманентне студијама стратешке културе утемељеним на поставкама (умереног) конструктивизма. Заправо, главни искорак огледа се у инкорпорирању ширег одређења концепта стратешке културе. Наведено је омогућило проширивање аналитичког опсега истраживања и испитивање стратешке културе Србије кроз призму четири аналитичке димензије. Наиме, усвајањем ширег одређења концепта стратешке културе кандидат је начинио отклон од ускогрудог, изворног приступа проучавању стратешке културе усмереног на утврђивање особености различитих нација у

контексту приступа ратовању. Предност овог приступа оглед се у комплексности и вишеслојности примењеног одређења стратешке културе, што у крајњој инстанци доприноси свеоухватнијем сагледавању идеационих елемената који творе националну безбедносну политику. Други искорак везује се за приоритетизовање националне културе као шире идеационе основе стратешке културе. Такво гледиште омогућава проширивање истраживачког опсега студија стратешке културе, надилажењем традиционалног фокуса на политичке и војне елите, уз апострофирање есенцијалне улоге нације као носиоца стратешке културе.

## **7. Закључак и предлог Комисије**

На основу увида у садржај истраживања кандидата Душана Б. Кесића под називом „Идеациони основи савремене стратешке културе Републике Србије“, Комисија закључује да је тема веома актуелна и релеватна за науке безбедности, као и да поседује изразиту друштвену актуелности и значај. Постављени предмет истраживања и истраживачки циљеви су научно релеватни, теоријски и методолошки оквир рада кохеренти и утемељени на релеватним научним достигнућима и савременој академској литератури која се односи на област стратешке културе. Комисија констатује да је кандидат успешно обрадио предложену тему према одобреној пријави. Докторска дисертација кандидата Душана Кесића представља савремен, релеватан, самосталан и оригиналан научни допринос фонду знања наука безбедности, а нарочито ужој научној области студија менаџмента људских и друштвених ресурса. Систематичност и комплементарност осмишљеног истраживачког приступа омогућила је кандидату спровођење оригиналног и иновативног истраживања чији остварени резултати представљају подстицај за даља истраживања.

На основу свега изложеног, имајући у виду научну и друштвену релевантност истраживачког проблема, квалитет рада, добијене резултате и остварени научни допринос, Комисија даје позитивну оцену докторске дисертације и Наставно-научном већу Факултета безбедности Универзитета у Београду



## **ПРЕДЛАЖЕ**

да прихвати позитивну оцену докторске дисертације кандидата Душана Кесића под називом „Идеациони основи савремене стратешке културе Републике Србије“, и одобри њену јавну одбрану.

У Београду, 07.10.2022. године

Чланови Комисије:

---

**Проф. др Миленко Целетовић, председник**  
Универзитет у Београду – Факултет безбедности

---

**Доц. др Кристина Радојевић, члан**  
Универзитет у Београду – Факултет безбедности

---

**Доц. др Вељко Благојевић, члан**  
Универзитет одбране – Школа националне одбране „Војвода Радомир Путник“